

Emotional Transmission in the School Environment According to Teachers' Opinions*

Bahri AYDIN¹ and Işıl TABAK²

¹Prof. Dr./Education Faculty, Bolu Abant İzzet Baysal University, Bolu, Turkey

²Teacher/Bolu Atatürk Anatolian High School, Bolu Turkey

Corresponding Author: tabakisil@gmail.com

Abstract

Purpose – The purpose of this research is to determine the teachers' and school principals' emotional transmission states towards each other, the emotions experienced by teachers in and outside the school, how these emotions affect other teachers and vice principals in the school, how the emotions experienced by other teachers and vice principals in the school affect teachers, and how the school principals emotions and behaviors affect teachers, according to teachers opinions.

Design/methodology/approach – In the research, in which case study, one of the qualitative research methods, was used, the data were collected with a semi structured interview form. Accordingly, the data collected in the research analysis were coded, themes were determined in the coded data, codes and themes were arranged, tables were created, and the findings were described and interpreted. In the analysis of the opinions of the participants, similar statements were grouped and the frequency of repetition of the statements was tabularized.

Findings – Teachers experience both positive and negative emotions in their private lives and reflect these emotions in the school. Teachers also experience positive and negative emotions at school. According to the teachers, while their own feelings and thoughts affect other teachers and vice principals positively or negatively, they are also affected positively or negatively by the emotions experienced by other teachers and vice principals. Besides, the emotions and behaviors of school principals affect teachers positively and negatively.

Originality/value – It appears that emotions have an important place in the school environment. It is revealed that issues such as creating environments that support teachers to experience positive emotions at school, providing teachers and administrators with information about the effectiveness of emotions in the work environment are important.

Keywords: Emotion, emotional transmission, teacher

Öğretmen Görüşlerine Göre Okul Ortamında Duygusal Bulaşma

Öz

Amaç – Öğretmen ve yöneticilerin birbirlerine yönelik duygusal bulaşma durumlarını; öğretmenlerin okul içinde ve dışında yaşamış oldukları duyguları, bu duyguların okuldaki diğer öğretmenler ve müdür yardımcılarını nasıl etkilediğini, okuldaki diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşamış olduğu duyguların öğretmenleri nasıl etkilediği ve okul müdürünün duygu ve davranışlarının öğretmenleri nasıl etkilediğini öğretmen görüşlerine göre tespit etmektir.

Tasarım/metodoloji/yaklaşım – Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanıldığı araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Bu doğrultuda araştırma analizinde toplanan veriler kodlanmış, kodlanmış verilerde temalar belirlenmiş, kodlar ve temalar düzenlenmiş, tablolar oluşturulmuş ve bulgular tanımlanarak yorumlanmıştır. Katılımcıların görüşlerinin analizinde, benzer ifadeler gruplandırılarak ifadelerin tekrar edilme sıklığı, tablolaştırılarak verilmiştir.

Bulgular – Öğretmenler özel yaşamlarında hem olumlu hem de olumsuz duygular yaşamakta ve bu duyguları okula yansıtmaktadırlar. Öğretmenler okulda da olumlu ve olumsuz duygular yaşamaktadır. Öğretmenlere göre kendi duygu ve düşünceleri diğer öğretmen ve müdür yardımcılarını olumlu veya olumsuz etkilerken kendileri de diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşamış oldukları duygulardan olumlu veya olumsuz olarak etkilenmektedirler. Ayrıca okul müdürlerinin de duygu ve davranışları öğretmenleri olumlu ve olumsuz olarak etkilemektedir.

Özgünlük/değer – Okul ortamında duyguların önemli yere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Okulda öğretmenlerin olumlu duygular yaşamasını destekleyici ortamların sağlanması, öğretmenler ve yöneticilere iş ortamında duyguların etkililiği konusunda bilgilendirilmeleri gibi konuların önemli olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Duygu, duygusal bulaşma, öğretmen

* 13. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde sözlü sunum olarak sunulmuş. Özet kitabında yer almıştır. (13. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde / 10-12 Mayıs 2018 / Sivas – TÜRKİYE Aydın, B. & Tabak, I. (2022). Emotional Transmission in The School Environment According to Teachers' Opinions. *Turkish Journal of Qualitative Research*, 2(1), 1-22.

Extended Abstract

Introduction

Emotions have an important place in the individual's life and they dominate their behavior. Both his own feelings and his colleagues' feelings have importance for the individual especially in the work environment where he spends most of his life. Because, the emotions the individuals experience will also affect their colleagues. This situation will be effective in many issues, from the happiness of the employees in the work environment to their work performance and communication with their friends. Schools lead the institutions where emotions are important. Because schools are people-oriented institutions. Positive or negative emotions experienced in schools will obviously affect other partners working in the school.

Method

The purpose of this research is to determine the teachers' and school principals' emotional transmission states towards each other, the emotions experienced by teachers in and outside the school, how these emotions affect other teachers and vice principals in the school, how the emotions experienced by other teachers and vice principals in the school affect teachers, and how the school principal's emotions and behaviors affect teachers, according to teachers' opinions. 35 teachers working in secondary education institutions in the central district of Bolu province in the 2017-2018 academic year who have voluntarily participated in the study make up the study group of the research. In the research, in which case study, one of the qualitative research methods, was used, the data were collected with a semi-structured interview form. The following questions are included in the interview form.

Discussion and Conclusion

The results of the research are as follows: Teachers experience both positive and negative emotions in their private lives and reflect these emotions in the school. Teachers also experience positive and negative emotions at school. According to the teachers, while their own feelings and thoughts affect other teachers and vice principals positively or negatively, they are also affected positively or negatively by the emotions experienced by other teachers and vice principals. Besides, the emotions and behaviors of school principals affect teachers positively and negatively. According to these results, it has been suggested in the study that more comprehensive research can be conducted in other school types, including other school partners, by providing environments that support teachers' positive emotions at school, organizing seminars for teachers and principals on the effectiveness of emotions in the work environment.

1. Giriş

Duygular bireyin özel ve iş yaşamında önemli bir yere sahip olup çalışanın davranışlarına da yön vermektedir. Çalışan, bir durum karşısında hissettiği duyguya göre tepki vermektedir. Bu nedenle çalışanın duygularının çevresindekiler tarafından anlaşılması gerekir. Bunun nedeni duyguların bilinip anlaşılması çalışanın neyi niçin yaptığını daha iyi anlatabilmesidir. Özellikle yaşamının büyük bir bölümünü iş yerinde geçiren bir birey duygularını işe yansıtabilir veya iş yerinde yaşadıkları gündelik hayatını etkileyebilir. Bireyin hayatta kalmasını da sağlayan duygular temel olarak olumlu (sevgi, mutluluk, huzur, gurur gibi) ve olumsuz (öfke, kaygı, üzüntü, korku gibi) olmak üzere iki gruba ayrılmakta ve insan yaşamını yakından etkilemektedir (Liman Kaban, 2014). Sanayi devriminin ilk zamanlarında çalışan, duygularından ayrı düşünülmüş ve bir makine gibi çalıştırılmış olsa da sonraları çalışanın duygularından ayrı düşünülmemeyeceği anlaşılmış, duyguların da değerlendirmeye alınması gerektiği düşüncesi hâkim olmuştur. Bireyler gündelik yaşamında bazen sevinç, mutluluk, huzur, gurur gibi olumlu bazen de stres, hüznün, öfke, umutsuzluk gibi olumsuz duygular yaşayabilmektedir. Bu duygularını da çoğu zaman iş yaşamına taşıyabilmektedir. Bu nedenle iş yaşamında başarı elde etmeyi amaçlayan bir örgüt yöneticisi örgüt çalışanlarının duygularını önemsemeli ve bu duyguları yönetebilmeyi bilmelidir. Çünkü duygular bulaşıcı olabilir. Örneğin bir çalışan üzgün bir arkadaşını gördüğünde üzülebilir, başka bir arkadaşının mutluluğunda ise sevinci paylaşabilir. İş yerinde bir çalışanın duyguları tüm çalışanları etkileyebileceği için tüm çalışanların duyguları dikkate alınarak olumlu duygular desteklenmeli, olumsuz duyguların ise en aza indirilmesine çalışılmalıdır. Töremen ve Çankaya (2008) örgütte var olan duygularla bu duyguların neden olduğu davranışsal sonuçları aşağıdaki tabloda olduğu gibi belirtmiştir. Çalışma ortamındaki olumlu duygular olumlu davranışların ortaya çıkmasını sağlarken olumsuz duygular olumsuz davranışları ortaya çıkarmaktadır. Olumlu bir duygusal iklimde sahip olan örgütlerde çalışanlar arasındaki ilişkiler daha etkin olacağından örgütte olumsuz duyguların barınmasını zorlaştırmaktadır. Böylelikle örgütlerde meydana gelen sinerji ise örgüt performansını olumlu etkileyecektir (Akçay & Çoruk, 2012).

Duygusal bulaşma bireyin başka bir insanı otomatik olarak taklit etmesidir. Doğrudan ya da dolaylı olarak başkalarının davranışlarını etkilemeye duygusal bulaşma denilmektedir (Akin, Uysal & Akin; 2015; Morris, 2017). Doherty (1997) duygusal bulaşmayı, bir kişide ortaya çıkan duygusal uyaranlarla uyumlu veya tamamlayıcı duygusal tepkiler üreten psikofizyolojik, bilişsel, davranışsal ve sosyal bir durum olarak tanımlamıştır. Duygusal bulaşma bireylerin hissettiği olumlu ve olumsuz duyguları bilerek veya bilmeden çevresindeki diğer insanların da hissetmesine neden olması olarak da tanımlanmaktadır (Karabulut, 2021). Duygusal bulaşma, yüz ifadeleri ya da diğer insan davranışlarını gözlemleyerek doğrudan ya da dolaylı olarak insanların etkileşimi ile tetiklenebilir. (Harrando & Constantinides, 2021). İnsan toplumsal bir varlıktır ve sürekli diğer insanlarla iletişim halindedir. Bireyin diğer insanlarla ilişkilerini etkileyip davranışlarına yön veren ise duygulardır. Bunun nedeni bireyin içinde bulunduğu ruh halinin onun davranışlarına yansması ve çevresindeki insanların davranışlarını da etkilemesidir. Olumsuz duygular, olumlu duygulara göre daha güçlü ve çabuk algılanmaktadır. Duygular çok çabuk bulaşır ve bazen birey bu durumun farkına bile varamaz (Akin, Uysal & Akin, 2015). Bir bireyin ne düşündüğünü anlamak için kelimelere, duygularını anlamak için jest ve mimiklerine bakılır. Bireyin jest ve mimikleri duygularının yansması olarak görülür. Günümüzde özellikle takım odaklı çalışma ortamları tercih edilmektedir. Takım odaklı çalışma örgütlerinde ya da kalabalık çalışana sahip örgütlerde yöneticiler çalışanların duygularını anlayıp bu duyguları örgütün

amaçlarını gerçekleştirme doğrultusunda kullanabilme yeteneğine sahip olmalıdır (Barsade, 2014). Bir iş yerinde çalışanların duyguları onların bilişsel becerileri kadar önemlidir (Schwartz, 2012) çünkü duygular hem çalışanın hem de örgütün performansını etkileyecektir.

Toplumların gereksinimi olan insan gücünün yetiştirildiği okullarda da çalışanlar (yönetici, öğretmen, personel) ya da diğer paydaşların sahip oldukları duygular önemlidir. Okul da duygusal bulaşmanın var olduğu ortam olarak kabul edilmektedir. (Karabulut, 2021). Öğretmenler farklı rollere sahiptir. Örneğin evde anne ya da baba, anne babasının kızı ya da oğlu, okulda öğretmen, alışveriş merkezinde müşteri gibi. Doğal olarak da gün içinde pek çok duyguyu bir arada yaşayabilmekte ve bu duyguları bazı zamanlarda okula taşıyabilmektedir. Bu da öğretmenin gerek derste öğrencilerle olan iletişimini gerekse öğretmen arkadaşlarıyla olan iletişimini olumlu veya olumsuz etkileyen bir durum olmaktadır. Bu ise öğretmenin hem kendi performansını hem de okulun performansını etkileyecektir. Bu nedenle özellikle öğretmenlerin okulda olumlu duygular yaşaması desteklenmelidir. Okul yöneticileri de duygular ve duyguların yönetimi konusunda gerekli yeterliğe sahip olmalıdır. Bu bağlamda, öğretmenlerin duygularının etkilenip etkilenmediği ya da diğer paydaşları etkileyip etkilemediği hususunun belirlenmesine ve duygusal bulaşmanın okul ortamında nasıl olduğuna dair öğretmen görüşlerine gereksinim duyulmaktadır. Ayrıca okullarda duygusal bulaşma konusunda alan yazında çok fazla araştırma bulunmamakta olup çalışma bu konuda alana katkı sağlayacaktır.

1.1 Amaç

Bu araştırmanın amacı; okul yöneticisi ve öğretmenlerin okul ve okul dışında yaşadıkları duygular ve bu duyguların okul ortamında bulaşma durumunu öğretmen görüşlerinden yola çıkarak belirlemek ve ortaya çıkan sonuçlar ile okullara ile paydaşlarına katkı sunabilmektir.

2. Yöntem

Bu araştırma insanların dünyayı nasıl algılayıp yaşadıkları, tecrübelerine göre herhangi bir konuda oluşturdukları anlamları araştıran (Merriam, 2018) nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni modelindedir. Belli bir duruma yönelik sonuçlar ortaya koyabilmenin amaçlandığı durum çalışmasında bir bütüne ilişkin etkenlerin bütüncül bir yaklaşımla araştırılması esastır (Yıldırım & Şimşek, 2013).

2.1. Çalışma Grubu

2017-2018 eğitim öğretim yılında Bolu ili merkez ilçedeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan ve çalışmaya gönüllü katılan 35 öğretmen bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde farklı demografik bilgilere sahip öğretmenler tercih edilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlere ait demografik bilgiler şu şekildedir: Araştırmaya katılan 35 öğretmenden 23'ü kadın, 12'si erkek; 5'i 1-5 yıl, 5'i 6-10 yıl, 5'i 11-15 yıl, 9'u 16-19 yıl, 11'i 20 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu oluşturulmadan önce alan yazın taraması yapılmış örnek soru formu oluşturulmuş, alan uzmanı iki öğretim üyesinin görüşü doğrultusunda düzenleme yapılmıştır. Düzenlenen form iki öğretmene pilot olarak uygulanmış ve forma son şekli verilmiştir. Öğretmenlerden çalışmaya gönüllü katılmak isteyenlere görüşme formu elden

ulaştırılmış ve formu doldurma sürecinde kendilerinin araştırma ile ilgili tüm sorularına cevap verilmiştir. Görüşme formunda şu sorular yer almaktadır.

1. Öğretmen olarak okulda en çok hangi durumlarda hangi duyguları yaşamaktasınız?
2. Öğretmen olarak özel yaşamınızdaki hangi duyguları okula taşıyamaktasınız?
3. Okul müdürünüz hangi durumda hangi duyguları yaşamaktadır?
4. Müdür yardımcıları ve diğer öğretmenler hangi durumlarda hangi duyguları yaşamaktadır?
5. Okulda yaşadığınız duygular çevrenizdeki kişilerin davranışlarını nasıl etkilemektedir?
 - Sizin duygularınız müdür yardımcılarını nasıl etkilemektedir?
 - Sizin duygularınız diğer öğretmenleri nasıl etkiler?
6. Diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşadığı duygular sizin duygu ve davranışlarınızı nasıl etkilemektedir?
7. Okul müdürünün yaşadığı duygular öğretmenlerin duygu ve davranışlarını nasıl etkilemektedir?

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada görüşme formlarından elde edilen verilerin çözümlemesinde içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlama yapıp görüşülen veya gözlemlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde göstermek için sık sık alıntılara yer verilirken, içerik analizinde toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda araştırma analizinde toplanan veriler kodlanmış, kodlanmış verilerde temalar belirlenmiş, kodlar ve temalar düzenlenmiş, tablolar oluşturulmuş ve bulgular tanımlanarak yorumlanmıştır. Analiz sürecine görüşme formlarının kodlanmasıyla (1.Ö,2.Ö) başlanmış, ardından verilerin çözümlemesine geçilmiştir. Katılımcıların görüşlerinin analizinde, araştırmacılar tarafından benzer ifadeler gruplandırılarak ifadelerin tekrar edilme sıklığı, tablolaştırılarak verilmiştir. Bulgular kısmında kodları desteklemek amacıyla katılımcıların görüşlerinden çarpıcı olanlara yer verilmiştir.

2.4. Geçerlilik Güvenilirlik

Araştırmada geçerlik güvenilirlik açısından, araştırma sorularının hazırlanması aşamasından, katılımcıların seçimi, verilerin toplanması ve çözümlemesi aşamalarına kadar şunlar yapılmıştır. Görüşme formunda araştırmanın problemine ait 7 soru bulunmaktadır. Öğretmen ve müdür yardımcılarının görüşlerini derinlemesine ortaya çıkarmak için soruların hazırlık aşamasında, ayrıntılı alan taraması yapılmış, hazırlanan sorular iki öğretmenin görüşleri doğrultusunda ve iki uzman görüşü de alınarak forma son şekli verilmiştir. Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde kullanılan amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme görüşme sorularına cevap verebilecek katılımcılara ulaşılmasını sağlamıştır. Araştırmanın iç geçerlik ve inanırılığının sağlanmasında ise temel stratejilerden biri veri toplama sürecine uygun ve yeterli katılım sağlanmasıdır (Merriam, 2018). Bu doğrultuda benzer cevaplar alınmaya kadar toplamda 35 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmada iç geçerlik için öğretmenlerin sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplardan sık tekrarlanan kodlar ve temalar belirlenmiştir. Kod ve temalarda yer alan kavramların tekrarlanma sıklıkları verilerek daha nesnel yorumlar ve karşılaştırmalar yapma olanağı sağlanmıştır. Kodlardaki temalar bulgularda açıklanarak sunulmuş ve

daha önce yapılan çalışmalarla uygunluğu karşılaştırılmıştır. Dış geçerlik için veri toplama aracının hazırlanmasından, uygulama ve analiz aşamasına kadar araştırma süreci detaylarıyla açıklanmıştır. Dış geçerlilik, araştırma sonuçlarının benzer ortamlara ve durumlara genellenebilirliğine ilişkindir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmada bulgular, alan yazınla karşılaştırılarak, anlamı ve uygulamadaki gerçekliklere uygunluğuna ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için elde edilen verilerin bir bölümü ise doğrudan alıntı yöntemi kullanılarak, bulgular bölümünde sunulmuştur. Değerlendirmenin kime ait olduğunu belirtmek için ise başta verilen numara ile birlikte öğretmen kelimesinin ilk harfi kullanılmıştır (1.Ö,2.Ö). Ayrıca formlar saklanmaktadır.

3. Bulgular

Bu bölümünde öğretmenlerin okuldaki duygusal bulaşmaya yönelik görüşleri; okulda en çok hangi durumlarda hangi duyguları yaşadıkları; özel yaşamındaki hangi duyguları okula taşıdığı; kendi görüşlerine göre okul müdürünün okulda en çok hangi durumlarda hangi duyguları yaşadığı; kendi görüşlerine göre müdür yardımcıları ve diğer öğretmenlerin hangi durumlarda hangi duyguları yaşadığı; kendilerinin okulda yaşadıkları duyguların müdür yardımcılarını ve diğer öğretmenleri nasıl etkilediği; diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşadığı duyguların kendilerini nasıl etkilediği; okul müdürünün yaşamış olduğu duyguların kendilerinin duygu ve davranışlarını nasıl etkilediği konularındaki görüşleri kapsamında tablolastırılarak verilmiştir.

3.1. Öğretmenlerin okulda en çok hangi durumlarda hangi duyguları yaşadıklarına yönelik görüşleri

Okulunuzda en çok hangi durumlarda hangi duyguları yaşamaktasınız? Sorusuna ait öğretmen görüşleri Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin okulda en çok hangi durumlarda hangi duyguları yaşadıklarına yönelik görüşleri

| Öğretmenlerin karşılaştıkları durum | Yaşadıkları olumlu duygular | n (12) |
|--|--------------------------------|--------|
| Öğrencilerle ilgili durumlar (7) | | |
| Öğrencilerin sportif ve akademik başarısı | Mutluluk (9.Ö) (11.Ö) | 2 |
| Öğrencilerin derse olan ilgisi | Mutluluk (15.Ö) (17.Ö) | 2 |
| İdare ile öğretmen ilişkilerinin olumlu olması | Huzur (1.Ö) | 1 |
| Öğrencilerin derse katılımı ve konuyu anlaması | Huzur ve mutluluk (28.Ö) | 1 |
| Yüksek başarı ve disiplin | Huzur (34.Ö) | 1 |
| Olumlu öğrenci davranışları | Umut (28.Ö) | 1 |
| Öğrencilerin derse hazırlıklı gelmesi | Gurur (1.Ö) | 1 |
| Okul ortamı ile ilgili durumlar (2) | | |
| Arkadaşlarla birlikte olmak | Mutluluk (12.Ö) | 1 |
| Olumlu okul atmosferi | Mutluluk (16.Ö) | 1 |
| Bireysel durumlar (1) | | |
| Kişilere yardım etmek | Haz (34.Ö) | 1 |
| Öğretmenlerin karşılaştıkları durum | Yaşadıkları olumsuz duygular | n (11) |
| Öğrencilerle ilgili durumlar (6) | | |
| Olumsuz öğrenci davranışları (söz dinlememe, kötü söz söyleme) | Öfke (1.Ö) (9.Ö) (17.Ö) (23.Ö) | 4 |
| Öğrencilerin birbirlerine olan olumsuz davranışları, (argo kelimeler kullanmaları, sınıf içi kurallara uymaları) | Üzüntü (16.Ö) (27.Ö) (28.Ö) | 3 |
| Öğrencilerin hedeflerinin olmaması | Hüzün (1.Ö) | 1 |
| Öğrencilerin sergiledikleri beklenmedik davranışlar | Hayal kırıklığı (6.Ö) | 1 |
| Olumsuz davranış gösterme | Tedirginlik (20.Ö) | 1 |
| Öğrencilerin özel hayatlarında yaşamış oldukları sorunlar | Üzüntü (14.Ö) | 1 |

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenler okulda olumlu ya da olumsuz durumlarla karşılaşmakta bu durumlar karşısında olumlu ve olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Öğretmenler okulda öğrencilerle ilgili (n=9), okul ortamı ile ilgili (n=2) ve bireysel konularla ilgili (n=1) durumlarda mutluluk, huzur, umut, gurur ve haz gibi olumlu duygular yaşamaktadırlar. Öğretmenlerin olumlu duygular yaşamalarında öğrencilerin akademik, sosyal ve sportif faaliyetlere katılmaları ve başarılı olmaları, derse katılımları, olumlu davranış sergilemeleri önemli rol oynamaktadır. Bu durum olumlu tutum ve davranışlar karşısında öğretmenlerin olumlu duygular yaşadığını göstermektedir. Öğretmenler okuldaki olumlu atmosferden ve diğer bireylere yardımcı olma gibi bireysel konularda da olumlu duygular yaşamaktadırlar. Bu bulgu insan ilişkilerinin iyi olduğu ortamlarda öğretmenlerin daha olumlu duygulara sahip olduklarını göstermektedir.

Öğretmenler okulda en çok öğrencilerle ilgili olumsuz durumlarla (n=11) karşılaşmakta ve bu durumlar karşısında da öfke, üzüntü, hayal kırıklığı ve tedirginlik gibi olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Özellikle öğrencilerin okul kurallarına uymayıp saygısız davranışlar sergilemeleri, özel hayatlarında yaşamış oldukları sıkıntılar öğretmenlerin çoğunlukla üzüntü duymasına sebep olurken bazen de öfkelenmelerine ve hayal kırıklığı yaşamalarına sebep olmaktadır. Öğretmenlerin yaşamış olduğu olumlu ve olumsuz duygular ister istemez okul ortamına yansiyacak bu durum diğer öğretmenlerin de bu durumdan etkilenmelerine neden olacaktır.

Öğretmenlerin okulda hangi durumlarda hangi duyguları yaşadıklarına ilişkin görüşleri şu şekildedir: “Öğrencilerin derse hazır bir halde olması sonucu mutluluk, idare ve öğretmen ilişkilerinin hoşgörülü olması sonucu huzur, öğrencilerden istenilen davranışların ve notların elde edilmesinde gurur, olumsuz öğrenci davranışları sonucu öfke, öğrencilerin hedefsiz olması sonucu hüznün ve kaygı (Ö.1).”, “Öğrencilerimden olumlu dönüt aldığımda mutlu, okuyan, düşünen, yorum yapan öğrencileri görürsem gururlu oluyorum. İsteksiz öğrencileri görünce hem hüznülenip hem kaygı duyuyorum. İlgisiz velileri, sevgisiz yetişen öğrencileri görünce üzülüyorum (7.Ö).”, “Öğrencinin başarılı olması, sevinip neşelenmesi, bana yaptıkları sürprizler. Benden memnuniyetlerini dile getirmeleri, bir önceki yıl dersine girdiğim öğrencilerimin beni çok özlediklerini ifade etmeleri olumlu. Öğrencilerin başarısızlığı, özel hayatında (maddi, sağlık, ailevi) sorunları paylaşması üzücü (14.Ö).”, “Öğrencilere verdiğimin karşılığını aldığım zaman hem mutlu oluyor hem de işimle gurur duyuyorum. Öğrenciler saygısızlık yaptıkları zaman söz dinlemeyip karşı geldikleri ve kötü sözler söyledikleri zaman hem öfke duyup hem de kaygılanıyorum (23.Ö).”, “Kişilere yardımda bulunduğumda büyük bir haz duyarım. Başarı disiplin arttıkça huzur duyarım. Fazla öfkelenmem. Doğru yönde eğittiğimiz kişilerin yine eski haline dönmelerine üzülürüm (34.Ö).”

3.2. Öğretmenlerin okula taşıdıkları duygulara yönelik görüşleri

Özel yaşamınızdaki hangi duyguları okula taşıyorsunuz? Sorusuna öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin okula taşıdıkları duygulara yönelik görüşleri

| Duygu çeşidi | Okula taşınan duygular ve nedenleri | n |
|--------------------------|--|----|
| Olumlu (n=25) | Huzur, mutluluk, heyecan, sevinç gibi olumlu duygular(1.Ö,14.Ö,18.Ö,21.Ö,24.Ö,26.Ö,29.Ö,30.Ö,33.Ö,35.Ö) | 10 |
| | Bireysel durumlar (3.Ö,12.Ö,15.Ö,17.Ö,19.Ö,20.Ö,27.Ö,31.Ö) | 8 |
| | Aileyle ilgili durumlar (7.Ö,8.Ö,11.Ö,16.Ö,22.Ö,25.Ö,34.Ö) | 7 |
| | Duygularımı okula yansıtmam (2.Ö,9.Ö,10.Ö) | 3 |
| Olumsuz (n=19) | Bireysel duyguların okula olumsuz yansımaları(2.Ö,3.Ö,5.Ö,12.Ö,15.Ö,17.Ö,27.Ö,34.Ö) | 8 |
| | Kaygı, endişe, umutsuzluk, öfke, üzüntü, gelecek kaygısı gibi olumsuz duygular (1.Ö,4.Ö,6.Ö,18.Ö,21.Ö,26.Ö,29.Ö) | 7 |
| | Bireysel sorunların okula yansımaları (5.Ö,7.Ö,14.Ö,22.Ö) | 4 |
| | Duygularımı okula taşımam (8.Ö,9.Ö,10.Ö,11.Ö,13.Ö,16.Ö,19.Ö,20.Ö,34.Ö) | 9 |

Tablo. 2 incelendiğinde öğretmenlerin özel yaşamlarındaki olumlu ve olumsuz pek çok duyguyu çalıştıkları okullara taşıdıkları görülmektedir. Öğretmenler; huzur, mutluluk, heyecan, sevinç, paylaşma, sağlıklı olma, başarılı olma gibi (n=10) olumlu duyguları okula taşıdıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler bireysel durumlardan (n=8) ya da aile ile ilgili durumlardan (n=7) kaynaklı olumlu duygularını okula yansıtmakta olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanında duygularımı okula yansıtmam (n=3) şeklinde görüş bildiren öğretmenler de bulunmaktadır.

Öğretmenler endişe umutsuzluk, öfke, üzüntü, yorgunluk, stres, gelecek kaygısı gibi olumsuz duyguları (n=7) okula yansıttıklarını ifade ederken bunların bireysel sorunlardan (n=n) kaynaklandığını dile getirmişlerdir. Yine olumsuz duygularımı okula taşımam şeklinde de (n=9) görüş bildiren öğretmenler de bulunmaktadır. Öğretmenlik profesyonellik gerektiren bir meslek olmasına rağmen öğretmenlerin insan odaklı bir iş yapmaları onların duygularını zaman zaman okula yansıtılmalarına neden olmaktadır. Bu durum ister istemez öğretmenlerin çevresindeki diğer öğretmenlere ve paydaşlara yansıtacak ve onları da olumlu veya olumsuz etkileyecektir.

Öğretmenlerin okula taşıdıkları olumlu ve olumsuz duygulara yönelik görüşleri “Özel yaşamımdaki duyguları okula taşıyorum. Özel yaşamımdaki sorunları işime yansıtmamaya çalışırım. Yine de mutsuz ya da keyifsiz olduğum günlerde daha az ve daha kısa görüşme yapıyorum (2.Ö).”, “Eşim ve çocuklarım iyiyse ben de huzurlu olup okula taşıyorum. Ailede huzursuzluk olursa veya rahatsızlık olursa üzümlüp okula yansıyabiliyorum (7.Ö).”, “Hem olumlu hem de olumsuz düşüncüyü istemeden ifademden belli olur. Mutlu olduğum zaman hemen anlaşılır. Fakat düşünceli ve kötü olaylar yaşamam yüz ifademden belli olur (12.Ö).”, “Mutlu, huzurlu, ve sevinçli olma durumumu öğrencilerim ve öğretmen arkadaşlarıma aktarmak isterim. Olumsuz duyguları taşımamayı özen gösteririm (20.Ö)”, “Çocuklarım ve eşim mutluydu ben de mutlu oluyorum, kafam rahat oluyor ve daha iyi odaklanıyorum. Çocuklarımla ya da eşimin bir sıkıntısı varsa ben de daha tedirgin oluyorum (23.Ö).” şeklindedir.

3.3. Okul müdürünün hangi durumlarda hangi duyguları yaşadığına ilişkin öğretmen görüşleri

Gözlemlerine göre okul müdürünüz hangi durumlarda hangi duyguları yaşamaktadır? Sorusuna yönelik öğretmen görüşleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Okul müdürünün hangi durumlarda hangi duyguları yaşadığına yönelik öğretmen görüşleri

| Öğretmenlere göre okul müdürünün karşılaştığı durum | Hissedilen olumlu duygu | n (14) |
|---|--|--------|
| Öğrencilerle ilgili durumlar (3) | | |
| Öğrencilerin sosyal, sportif ve akademik başarıları | Mutluluk ve gurur (10.Ö,17.Ö,19.Ö,22.Ö,27.Ö) | 5 |
| Olumlu öğrenci davranışları | Mutluluk, sevinç, gurur, huzur (1.Ö, 10.Ö) | 2 |
| Öğrencilerin azmi ve başarıları | Heyecan, mutluluk ve umut (28. Ö) | 1 |
| Okul ortamı ile ilgili durumlar (4) | | |
| Okulun fiziki ya da sosyal imkânlarındaki yeterlilik | Mutluluk (8. Ö) | 1 |
| Öğrenci ve öğretmenlerin okul kurallarına uyması | Mutluluk ve huzur (9. Ö) | 1 |
| Okul kültürüne katkı yapılması | Mutluluk (21. Ö) | 1 |
| Okulda işleyişin düzenli olması | Keyif (15. Ö) | 1 |
| Öğretmenlerle ilgili durumlar (1) | | |
| Öğretmenlerin, öğrencilerle ilgilenmesi | Mutluluk (13. Ö) | 1 |
| Bireysel durumlar (2) | | |
| Takdir edilmek, ricalarının yerine getirilmesi, | Onur (14. Ö) | 1 |
| Öğretmenlere göre okul müdürünün karşılaştığı durum | Hissedilen olumsuz duygular | n (11) |
| Okulun işleyişi ile ilgili durumlar (4) | | |
| Başarısızlık, görev ihmal, Verilen görevin yapılmaması | İyi niyeti suiistimal mutsuzluk (8.Ö) | 1 |
| Görevini aksatan kişiye (derse geç girme gibi) tepkisizlik | Asabiyet ve gerginlik (23.Ö) | 1 |
| Olumsuz durumların tekrarlanması korkusu | Endişe (3.Ö) | 1 |
| Öğrencilerle ilgili durumlar (3) | | |
| Öğrencilerin okul çevresindeki olumsuz davranışları | Kaygı (17.Ö) | 1 |
| Öğrencilerin birbirine ve öğretmenlerine saygısız tavırları | Üzüntü (27. Ö) | 1 |
| Öğrencilerin okul kurallarına uymaması | Öfke (9. Ö) | 1 |
| Okul ortamı ile ilgili durumlar (2) | | |
| İdare ve öğretmen arasındaki uyumsuzluk | Öfke (10. Ö) | 1 |
| Okulda görülen aksaklıklar | Mutsuzluk (16.Ö) | 1 |
| Bireysel durumlar (1) | | |
| Odasında başında bekleyen insanlar | Üzüntü (28. Ö) | 1 |
| Diğer | | |
| Üstlerin okulu ziyareti | Gerginlik (15. Ö) | 1 |
| | (1) | |
| | Mutsuzluk (3.Ö) | 1 |

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlere göre okul müdürleri okulda karşılaştıkları durumlara göre olumlu ve olumsuz duygular hissedebilmektedir. Okul müdürleri; öğrencilerle ilgili durumlar (n=8), okul ortamı ile ilgili durumlar (n=4), öğretmenlerle ilgili durumlar (n=1) ve kendileri ile ilgili durumlar (n=1) karşısında mutluluk, sevinç, huzur, gurur, keyif, heyecan, omur gibi duygulara sahip olmaktadır. Okul müdürlerinin olumlu duygular yaşamasında en etkili durum öğrencilerin akademik, sosyal ve sportif başarılarıdır. Ayrıca öğrencilerin olumlu davranışları, azimleri, olumlu okul iklimi, okuldaki işlerin sorunsuz bir şekilde işleyişi, öğretmenlerin öğrencilerle ilgilenmeleri ve yaptığı işler karşılığında takdir görmeleri de okul müdürlerinin olumlu duygulara sahip olmasını sağlamaktadır.

Okul müdürleri; okulda okulun işleyişi ile ilgili durumlar (n=4), öğrenciler ile ilgili durumlar (n=3), okul ortamı ile ilgili durumlar (n=2), bireysel durumlar (n=1) ve diğer (n=1) durumlar karşısında ise mutsuzluk, asabiyet, gerginlik, endişe, kaygı, üzüntü, öfke gibi olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Özellikle okulda çalışanların görevlerini ihmal

etmeleri ya da iyi niyetini suistimal etmeleri, kendilerinden beklenen görevleri zamanında tam olarak yapmamaları, iş sağlığı ve güvenliği gibi konularda eksiklerin bulunması okul müdürlerinin olumsuz duygular yaşamalarına sebep olmaktadır. Ayrıca öğrencilerin okul içinde ve dışında kendilerinden beklenen kurallara uymamaları, okulda görülen aksaklıklar, idare ve öğretmen arasında görülen uyumsuzluk, odasında başında bekleyen insanlar ve üstlerin okul ziyareti gibi konularda da okul müdürleri olumsuz duygular yaşatmaktadır. Okul müdürlerinin yaşamış oldukları bu olumlu veya olumsuz duygular tabii ki okulun diğer paydaşlarını da yakından etkileyecektir. Okul müdürü okuldaki olumlu okul iklimini sağlayarak tüm paydaşların olumlu duygular yaşamasını sağlayacak okul ortamını oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin okul müdürünün hangi durumlarda hangi duyguları yaşadığı konusundaki görüşleri “Olumlu öğrenci davranışları ve hedef davranışların görülmesi sonucu gurur, huzur, sevinç duyguları yaşamaktadır (Ö.1).”, “Başarılarından mutlu olur. Okulun fiziki ya da sosyal imkânlarının gelişmesi onu mutlu eder. Başarısızlık, görev ihmali, iyi niyeti suistimal gibi durumlarda mutsuz olduğunu düşünüyorum (8.Ö).”, “Okul içerisinde öğrenciler ve öğretmenler belirlenen kurallara uyum sağladığında mutlu ve huzurlu oluyor. Öğrencilerin okul içerisinde birbirine ve öğretmenlerine karşı olan saygısız tavırlarını gördüğümde okul içi ve dışında uymaları gereken disiplin kurallarına uymadıklarını gördüklerinde öfkeleniyor (9.Ö).”, “Müdür beyin okulu iyi etmesi öğretmenlerle iyi ilişkiler içinde olması beni mutlu ediyor. İdare ve öğretmen arasındaki uyumsuzluk beni mutsuz ediyor. Motivasyonumu düşürür (16.Ö).”, “Övüldüğü zaman ve teşekkür edildiğinde omuzları daha da kabarıyor. İşler yolunda gitmediğinde ve yargılandığında asabi ve gergin oluyor (23.Ö).” şeklindedir.

3.4. Müdür yardımcılarının ve diğer öğretmenlerin hangi durumlarda hangi duyguları yaşadıklarına yönelik öğretmen görüşleri

Gözlemlerinize göre müdür yardımcıları ve diğer öğretmenler hangi durumlarda hangi duyguları yaşamaktadır? Sorusuna yönelik öğretmen görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Müdür yardımcılarının ve diğer öğretmenlerin hangi durumlarda hangi duyguları yaşadıklarına yönelik öğretmen görüşleri

| Öğretmenlere göre Müdür yardımcılarının yaşadığı durumlar | Hissettiği olumlu duygular | n (4) |
|--|--|---------------|
| Okulun işleyişiyle ilgili durumlar (2) | | 2 |
| Okulun düzenli olması | Sevinç, mutluluk (34.Ö) | |
| Alınan kararlara duyarlılık gösterilmesi | Memnuniyet (1.Ö) | |
| Öğrencilerle ilgili durumlar (1) | | 1 |
| Öğrenci başarısı | Neşe (20.Ö) | |
| Okulla ilgili durumlar (1) | | 1 |
| Okulun başarısı | Gurur (31. Ö) | |
| Öğretmenlere göre müdür yardımcılarının yaşadığı durumlar | Hissettiği olumsuz duygular | n (22) |
| Kendi görevleriyle ilgili durumlar (8) | | |
| Özellikle süreli görevlerin tam ve zamanında yapılmaması | Üzüntü ve stres, huzursuzluk (14.Ö,27.Ö) | 2 |
| İş yoğunluğu | Öfke, bıkkınlık, sıkıntı (2.Ö,6.Ö) | 3 |
| İdari işlerde aksaklık | Stres (28.Ö) | |
| Okuldaki iş yükü | Stres ve gerginlik (23. Ö) | 1 |
| Görev dağılımında haksızlık yapılması | Olumsuz duygular (3. Ö) | 1 |
| Daha çok görev ihmali ve iyi niyeti suistimal | Olumsuzluk duygusu (8.Ö) | 1 |
| Okulun işleyişi ile ilgili durumlar (4) | | |
| Okul kurallara ve yönetmeliklere aykırı davranışlar | Öfke ve üzüntü (10.Ö) | 1 |

| | | |
|---|--|---------------|
| Disiplinsizlik ve karmaşa | Öfke, kızgınlık (15.Ö) | 1 |
| Verilen görevin zamanında yapılmaması | Kızgınlık (32.Ö,19.Ö) | 2 |
| Öğrencilerle ilgili durumlar (4) | | |
| Öğrenci davranış ve tutumları karşısında çözümsüz kalma | Endişe ve öfke (17. Ö) | 1 |
| Derslere zamanında girilmemesi | Sinirlilik ve kızgınlık (24.Ö) | 1 |
| Uyarılmalarına rağmen öğrencilerin kurallara aykırı davranışları | Öfke ve kaygı (9.Ö) | 1 |
| Bazı öğrencilerin büyük problemleri | Mutsuzluk (21.Ö) | 1 |
| Öğretmenlerle ilgili durumlar (2) | | |
| Derslere geç kalınması ya da zamanında girilmemesi | Gerginlik, sinirlilik, kızgınlık (1.Ö, 24.Ö) | 2 |
| Öğretmenlerdeki güvensizlik duygusu | Kaygı (13. Ö) | 1 |
| Bireysel durumlar (3) | | |
| Yaşanan sağlık problemleri | Sinirlilik ve tahammülsüzlük (4. Ö) | 1 |
| Aile ortamında yaşanan olumsuzluklar | Kalp kırıcı (22.Ö) | 1 |
| Müdür yardımcılarının kendini koruma eğilimleri | empati yeteneğinden yoksunluk (5.Ö) | 1 |
| Öğretmenlere göre diğer öğretmenlerin yaşadığı durumlar | Hissettiği olumlu duygular | n (9) |
| Öğrencilerle ilgili durumlar (6) | | |
| Öğrenci başarısı | Mutluluk, gurur (17.Ö,31.Ö) | 2 |
| Derse ilgi olması | Huzur ve motivasyon (1.Ö) | 1 |
| Öğrencilerin konuları iyi kavraması ve koşulların iyi olması | Mutluluk (8. Ö) | 1 |
| Öğrencilerin derse zamanında gelmesi, derse aktif katılması | Mutluluk (9.Ö) | 1 |
| Öğrencilerin saygı duyması, kendilerine verilen görevleri yapmaları | Değerlilik (28.Ö) | 1 |
| Kendi görevleriyle ilgili durumlar (3) | | |
| Yapılan işlerin yönetim ve öğrenciler tarafından takdir görmesi | Mutlu ve umut (23. Ö) | 1 |
| Okulda yapılan etkinliklerin olumlu sonuçlanması | Huzur (22. Ö) | 1 |
| Başarılı bir gün ve dönem geçirilmesi | Mutluluk (34.Ö) | 1 |
| Öğrencilerle ilgili durumlar (6) | | |
| Öğrenci başarısı | Mutluluk, gurur (17.Ö, 31.Ö) | 2 |
| Derse ilgi olması | Huzur ve motivasyon (1.Ö) | 1 |
| Öğrencilerin konuları iyi kavraması ve koşulların iyi olması | Mutluluk (8. Ö) | 1 |
| Öğrencilerin derse zamanında gelmesi, derse aktif katılması | Mutluluk (9.Ö) | 1 |
| Öğrencilerin saygı duyması, kendilerine verilen görevleri yapmaları | Değerlilik (28.Ö) | 1 |
| Kendi görevleriyle ilgili durumlar (3) | | |
| Yapılan işlerin yönetim ve öğrenciler tarafından takdir görmesi | Mutlu ve umut (23.Ö) | 1 |
| Okulda yapılan etkinliklerin olumlu sonuçlanması | Huzur (22. Ö) | 1 |
| Başarılı bir gün ve dönem geçirilmesi | Mutluluk (34.Ö) | 1 |
| Öğretmenlere göre diğer öğretmenlerin yaşadığı durumlar | Hissettiği olumsuz duygular | n (15) |
| Öğrencilerle ilgili durumlar (7) | | |
| Derse ilgisizlik | Hüzün, verimsizlik endişesi (1.Ö, 17.Ö) | 2 |
| Öğrencilerin sınıfta telefonla oynaması | Kızgınlık (9.Ö) | 1 |
| İstenilen başarıya ulaşılamaması | Güvensizlik (13.Ö) | 1 |
| Derslere ilginin az olması | Verimsizlik endişesi (17.Ö) | 1 |
| Sınıfta öğrencilerin sinir bozucu davranışları | Kızgın ve üzüntü (19. Ö) | 1 |
| Öğrencilerin olumsuz davranışları | Mutsuzluk (27.Ö) | 1 |
| Kendi görevleriyle ilgili durumlar (5) | | |
| Başarıların ödüllendirilmemesi | Olumsuz duygular (3.Ö) | 1 |

| | | |
|--|----------------------------|---|
| Görevini yapmayanlara yaptırım yapılmaması | Öfke (18. Ö) | 1 |
| Alışılmışın dışında görev verilmesi | Mutsuzluk (32. Ö) | 1 |
| İstenmedik davranışlarla karşılaşma | Kızgınlık (33.Ö) | 1 |
| Evrak işinin fazla olması, elektronik aletlerin bozulması | Yorgunluk ve stres (14. Ö) | 1 |
| Bireysel durumlar (2) | | |
| Öğretmen ya da öğrenciler tarafından anlaşılamadığını düşünmek | Mutsuzluk (8.Ö) | 1 |
| Aile içinde yaşanan sorunlar | Endişe (4. Ö) | 1 |
| Dersin işlenişi ile ilgili durumlar (1) | | |
| Olumsuz bir ders sonunda verim alınamaması | Mutsuzluk (21.Ö) | 1 |

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlere göre müdür yardımcıları okulda karşılaştıkları durumlarda olumlu ve olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Öğretmenlere göre müdür yardımcıları okulda; okulun işleyişi ile ilgili durumlarda (n=2), öğrencilerle ilgili durumlarda (n=1) ve okulla ilgili durumlarda (n=1) ise sevinç, mutluluk, memnuniyet, neşe, gurur gibi olumlu duygulara sahip olmaktadır. Müdür yardımcıları okulun işleyişi düzenli olduğunda, alınan kararlara uygun hareket edildiğinde, öğrencilerin ve okulun başarıları söz konusu olduğunda oldukça mutlu olmaktadır. Ancak öğretmenlere göre müdür yardımcıları okulda olumlu duygudan ziyade olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Müdür yardımcıları kendileriyle ilgili durumlar (n=8), okulun işleyişiyle ilgili durumlar (n=4), öğrencilerle ilgili durumlar (n=4), öğretmenlerle ilgili durumlar (n=3) ve bireysel durumlar (n=3) karşısında üzüntü, stres, huzursuzluk, öfke, bıkkınlık, sıkıntı, gerginlik, üzüntü, empati yeteneğinden yoksunluk, endişe, kızgınlık, sinirlilik, mutsuzluk, kaygı, tahammülsüzlük gibi olumsuz duygulara sahip olmaktadır. Müdür yardımcılarının iş yükü ve yoğunluğunun fazla olması, süreli görevlerin tam ve zamanında yapılamaması, görev ihmali ve suiistimal, is dağılımındaki adaletsizlik gibi görevleriyle ilgili durumlarda; okuldaki kurallara aykırı hareket edilmesi, verilen görevlerin zamanında yapılmaması, disiplinsizlik ve karmaşanın yaşanması gibi okulun işleyişiyle ilgili durumlarda; olumsuz öğrenci davranışları karşısında çözümsüz kalınması kılık kıyafete dikkat edilmemesi, sorunlu öğrencilerin fazlalığı gibi öğrencilerle ilgili durumlarda; öğretmenlerin derse zamanında girmemesi ve öğretmenlere karşı güvensizlik gibi öğretmenlerden kaynaklanan durumlarda; sağlık problemi ya da ailevi huzursuzluk gibi bireysel konulardan kaynaklanan durumlarda oldukça gergin ve öfkeli duygular yaşayabilmektedirler. Bu durum okulda tüm işleyişin müdür yardımcılarının üzerinde olmasından ve özellikle evrak işlerinden, okuldaki genel işleyişten ve öğrencilerin disiplin işlerinde sorumlu kişiler olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca 21.06.2018 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumlarına Yönetici Görevlendirme Yönetmeliğine göre müdür başyardımcılığı atamaları da pansiyonlu okullar haricinde kaldırıldı. Böylece okullarda bulunan müdür yardımcılarının iş yükü de artmış oldu.

Öğretmenlerin müdür yardımcılarının okulda karşılaştıkları durumlar karşısında yaşamış oldukları olumlu ve olumsuz duygulara yönelik görüşleri “İş yoğunluğunda strese bağlı öfke ve bıkkınlık. İşlerin aksamasına yol açan öğretmenlere karşı kızgınlık, İş bölümü ve görev dağılımı konusunda sorun çıktığında kızgınlık, kırgınlık ve zaman zaman alınganlık. Sorunlu öğrenciler ve onların velilerine karşı öfke ve sabırsızlık (2.Ö).”, “Yoğun iş yükünden dolayı sıkıntı, çabaların boşa gitmesi yüzünden endişe (6.Ö).”, “Müdür yardımcılarım hafta başında kılık-kıyafet, telefon kullanımı gibi konularda öğrencileri uyardıkları halde hafta içi bu sıkıntılar yaşandıkça öfkelenip kaygı duyuyor

(9.M).”, “Aile ortamının olumsuzluklarını yansıttığını ve kalp kırıcı davranabildiklerini gördüm. Neşeli oldukları ve anlayışlı oldukları zamanlar her zaman daha çoktur (22.Ö).”, “İdari işlerdeki aksaklıklarda stresli oluyor (evrakların imzalanmayışı, verilen görevlerin tam olarak yerine getirilmeyişi.) (28.Ö).”, “Genellikle öğrenci başarılarında daha neşeli olurlar (20. Ö)”, “Okulun başarılarıyla gurur duyma (31.Ö)”, “Okulun düzenli olması durumunda sevinç, mutluluk (34.Ö).” şeklindedir.

Tablo 4’te öğretmenlerin görüşlerine göre diğer öğretmenlerin karşılaştığı durumlar karşısında hissettikleri olumlu ve olumsuz duygular ise şu şekildedir: Öğretmenlerin görüşlerine göre diğer öğretmenler öğrencilerle ilgili durumlar (n=6) ve kendi görevleriyle ilgili durumlar (n=3) karşısında mutluluk, gurur, huzur, motivasyon, değerlilik, umut gibi olumlu duygular yaşamaktadır. Öğretmenlerin olumlu duygu yaşamaları öğrenci başarıları ve derse ilgi göstermeleri, öğretmene saygı duymaları gibi öğrenciden ya da yapılan işlerin öğrenci ve idareciler tarafından takdir edilmesi, okulda yapılan etkinliklerin başarıya ulaşması, başarılı bir gün ve dönem geçirilmesi gibi kendi görevlerinden de kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin görüşlerine göre diğer öğretmenler de müdür yardımcıları gibi daha çok olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Öğretmenler okulda öğrencilerle ilgili durumlar (n=7), kendi görevleriyle ilgili durumlar(n=5), bireysel durumlar (n=2)dersin işlenişiyile ilgili durumlar (n=1) karşısında hüzün, verimsizlik endişesi, kızgınlık, güvensizlik, kızgınlık, üzüntü, yorgunluk, stres, mutsuzluk gibi olumsuz duygular yaşamaktadır. Öğrencilerin derse ilgisiz olmaları ve sınıf içi kurallara aykırı hareket etmeleri gibi öğrencilerle ilgili durumlar; başarının ödüllendirilmemesi, görevini yapmayanlara yaptırım uygulanmaması, alışılmışın dışında görevler verilmesi, evrak ve kırtasiye işinin fazla olması gibi kendi görevleriyle ilgili durumlar; öğretmenler veya öğrenciler tarafından anlaşılmadığını düşündüğünde, özel hayattaki sorunlar gibi bireysel durumlar; dersten verim alınamaması gibi dersle ilgili durumlar öğretmenlerin olumsuz duygular yaşamalarına sebep olmaktadır. Bu tablo öğretmen görüşlerine göre hem diğer meslektaşları hem de müdür yardımcıları hemen hemen kendileriyle benzer durumlarda benzer duyguları yaşamaktadırlar. Bu durum okul ortamında benzer durumlar benzer duyguların yaşanmasına sebep olmaktadır. Okullarda olumlu duyguların yaşanacağı durumların artırılması olumlu duyguları yaygınlaştıracaktır.

Diğer öğretmenlerin okulda karşılaşmış olduğu olumlu ve olumsuz durumlar ve hissettikleri duygular hakkındaki görüşleri; “Başarılarında ödüllendirilmemek, görevini yapmayanlara yaptırım uygulanmamasından adaletsizlik olduğu duygusu (3.Ö).”, “Anlaşılmadığını (öğretmen ya da öğrenciler tarafından) düşünmek mutsuz eder. Konuların kolayca kavranması (öğrenciler tarafından) öğretmenleri mutlu eder. Koşulların iyileştirilmesi öğretmenleri mutlu eder (8.Ö).”, “Çok fazla evrak kırtasiye öğretmeni yoruyor. Fotokopi makinesi, akıllı tahta bozulunca büyük stres (14.Ö).”, “Sınıfta öğrenciler sinirlendirdiği zaman üzüntülü ve kızgın olurlar (19.Ö).”, “İdareciler ve öğrenciler tarafından yaptığımız işler takdir görülürse daha mutlu ve umutlu hiss ediyoruz (23.Ö)” şeklindedir.

3.5. Öğretmenlerin yaşadığı duyguların çevresindeki kişileri nasıl etkilediğine yönelik görüşleri

Okulda yaşadığınız duygular çevrenizdeki kişilerin davranışlarını nasıl etkilemektedir? Sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin yaşadığı duyguların diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının duygularını nasıl etkilediğine yönelik görüşleri

| | | Etkilenenler | Etki durumu | n | |
|------------------------|--------------------|-----------------------------------|---|--|---|
| Öğretmenler | Diğer Öğretmenler | | Karşılıklı, empati, destek verici, saygı, hoşgörü hissettirme (9.Ö,10.Ö, 12.Ö, 14.Ö, 15.Ö, 16.Ö, 19.Ö, 23.Ö,25.Ö) | 9 | |
| | | | Olumluysa olumlu olumsuzsa olumsuz (18.Ö, 30.Ö,31.Ö, 35.Ö) | | |
| | | | Etkilememektedir (3.Ö,6.Ö, 11.Ö) | 4 | |
| | | | Olumlu (1.Ö,24.Ö, 27.Ö) | 3 | |
| | | | Yakın arkadaşlarımı etkiler (20.Ö,21.Ö) | 3 | |
| | | | Duygularımı yansıtmıyorum (34.Ö) | 2 | |
| | | 1 | | | |
| | Müdür Yardımcıları | | | Anlayış, sevgi, saygı, güven, teşvik etme, paylaşım, önemsenme, hoşgörü empati hissettirme (8.Ö, 9.Ö,10.Ö, 13.Ö,15.Ö, 21.Ö, 27.Ö, 28.Ö,31.Ö) | 8 |
| | | | | Etkilemiyor (3.Ö, 6.Ö, 11.Ö, 12.Ö, 20.Ö,25.Ö, 34.Ö) | 7 |
| | | | | Olumlu (1.Ö,19.Ö) | 2 |
| Karşılıklı (14.Ö,23.Ö) | | | | 2 | |
| | | Bazen olumlu bazen olumsuz (30.Ö) | 1 | | |

Tablo 5’te öğretmenlerin yaşamış oldukları duyguların diğer öğretmen ve müdür yardımcılarını farklı şekillerde etkiledikleri görülmektedir. Öğretmenler kendi duygu ve davranışlarının diğer öğretmenleri karşılıklı, empatik, destek verici, saygı, sevgi, hoşgörü, sorumluluk hissettirme (n=8), olumluysa olumlu, olumsuzsa olumsuz (n=4), olumlu (n=3) olarak etkilediğini ifade ederken yakın arkadaşlarımı etkiler (n=2), etkilememektedir (n=3), duygularımı yansıtmıyorum (n=1) şeklinde görüş bildiren öğretmenler de bulunmaktadır. Bu bulgu bazı öğretmenlerin etkilemediğini düşünmesine rağmen bir öğretmenin yaşamış olduğu bir duygunun diğer öğretmenleri de etkilediğini göstermektedir.

Öğretmenlerin yaşamış oldukları duyguların diğer öğretmenleri nasıl etkilediğine dair görüşleri; “Olumlu etkilemektedir (1.Ö).”, “Gördüğüm kadarıyla benzer duygular birbirini çekiyor. Neşe sevinç etrafta neşe, coşku yaratıyor. Keder, sıkıntı, mutsuzluk ve moral düşüklüğü yaratıyor (14.Ö).”, “Benim mutsuz ve olumsuz davranışlar içerisinde olmam arkadaşlarımı da olumsuz etkiler. Bizim okuldaki birlik ve beraberlik bundan geliyor (16.Ö).”, “Hüzünlü ya da mutlu olduğumda içinde bulunduğum duygudan etkilenirler (28.Ö).”, “Olumlu duygular öğretmenleri de olumlu etkilemektedir. Olumsuz duygular eleştirel ifadeler olumsuzluğa neden olabilmektedir (31.Ö).”, “Duruma göre değişiyor (33.Ö)” şeklindedir.

Öğretmenler kendi duygu ve davranışlarının müdür yardımcılarını anlayış, sevgi, saygı, güven, teşvik etme, paylaşım, önemsenme, hoşgörü, empati hissettirme(n=8), olumlu (n=2), bazen olumlu bazen olumsuz (n=1) etkilediğini ifade ederken etkilemiyor (n=7), karşılıklılık (n=2) şeklinde görüş bildiren öğretmenler de olmuştur. Öğretmenler kendi duygularının müdür yardımcılarını ise genelde olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu durumda öğretmenler olumlu duygularını müdür yardımcılara daha fazla yansıtmakta olduklarını göstermektedir. Ayrıca öğretmenlerin müdür yardımcılarıyla etkileşimi öğretmenlere göre daha az olduğu için etkilemediğini düşünen öğretmen sayısı fazla olabilir. Bu bulgular öğretmenlerin okul içinde duyguların etkili olduğunu ve yaşanan duyguların ise diğer paydaşları olumlu veya olumsuz olarak etkilediğini göstermekte ve okulda duygusal bulaşmanın varlığına işaret etmektedir denilebilir.

Öğretmenlerin yaşamış oldukları duyguları müdür yardımcılarını nasıl etkilediğine yönelik görüşleri de; “Okula ve kurallara karşı ilgili ve duyarlı olmak olumlu (1.Ö).”, “Olumlu ve olumsuz hissettiğim her türlü duygu müdür yardımcıları tarafından

önemsemektedir (9.Ö).”, “Karşılıklı üzülmeye yaşanabilir ya da karşılıklı gerilme ve stres olmaya neden olur (14.Ö).”, “Sevgi ve saygı çerçevesinde olaylara baktığımız için genelde hoşgörü ve anlayışla bakıyorlar. Empati kurmaya çalışıyorlar (15.Ö).”, “Hiç etkilemediğini düşünüyorum (20.Ö).”, “İçinde bulunduğumuz duyguları dikkate alırlar (28.Ö).”, “Olumlu zamanlarda pozitif olarak, olumsuz zamanlarda negatif olarak (30.Ö).”, “Pek etkilemez. Çünkü okula pek yansıtmam (34.Ö).” şeklindedir.

3.6. Diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşadığı duyguların öğretmenlerin kendi duygu ve davranışlarını nasıl etkilediğine yönelik görüşleri

Diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşadığı duygular sizin duygu ve davranışlarınızı nasıl etkilemektedir? Sorusuna öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşadığı duyguların öğretmenlerin duygu ve davranışlarını nasıl etkilediğine yönelik görüşleri

| | Etkileri | n |
|------------------------------------|---|----|
| Duygu çeşidi | Olumlu | |
| | Olumlu etki yapar (1.Ö,3.Ö,4.Ö,6.Ö,8.Ö,10.Ö,12.Ö,15.Ö,17.Ö,18.Ö,20.Ö,21.Ö, 23.Ö,24.Ö,25.Ö,26.Ö,27.Ö,28.Ö,29.Ö,31.Ö,32.Ö,34.Ö,35.Ö) | 23 |
| | Motivasyonu artırır (2.Ö,5.Ö,13.Ö,14.Ö,22.Ö,32.Ö,35.Ö) | 7 |
| | Verimli çalışma ortamı sağlar (1.Ö, 2.Ö) | 2 |
| | Diğer | |
| | <i>Kendime ders çıkartırım (9.Ö)</i> | 1 |
| | <i>Arkadaşların samimiyetine göre değişir (9.Ö)</i> | 1 |
| | <i>Herkes kendi işini yapar (11.Ö)</i> | 1 |
| | <i>Olaya göre değişir (35.Ö)</i> | 1 |
| | Olumsuz | |
| | Olumsuz etkiliyor (2.Ö,3.Ö,4.Ö,5.Ö,6.Ö,9.Ö,10.Ö,14.Ö,15.Ö,17.Ö,18.Ö 19.Ö,21.Ö,22.Ö,23.Ö,25.Ö,26.Ö,27.Ö,28.Ö,29.Ö,30.Ö, 31.Ö,32.Ö,34.Ö) | 24 |
| | Motivasyonumu düşürür(1.Ö,35.Ö) | 2 |
| | Diğer | |
| | <i>Objektif olmaya çalışıyorum(8.Ö)</i> | 1 |
| <i>Empati yaklaşırım(12.Ö)</i> | 1 | |
| <i>Bir değişiklik yapmaz(13.Ö)</i> | 1 | |
| <i>Görmezden gelirim(19.Ö)</i> | 1 | |

Tablo 6’da öğretmenler diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşadığı duyguların kendilerinin duygu ve davranışlarını olumlu ve olumsuz olarak etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin diğer öğretmenlerin ve müdür yardımcılarının yaşadığı duyguların olumlu etki yapar (n=24), motivasyonu artırır (n=2), verimli çalışma ortamı sağlar(n=2) şeklinde olumlu etkilediğini ifade ederken diğer (kendime ders çıkartırım (n=1), arkadaşların samimiyetine göre değişir (n=1), herkes kendi işini yapar (n=1), olaya göre değişir (n=1) gibi görüş bildiren öğretmenler de bulunmaktadır. Bu bulgu olumlu duyguların öğretmenlerin duygularını olumlu etkileyip iş performansına da olumlu katkı sunduğunu göstermektedir. Bu durumda okul ortamında olumlu duyguların daha çok yaşanabileceği durumlar artırılmalıdır.

Öğretmenlerin diğer öğretmenler ve müdür yardımcılarının yaşamış oldukları duyguların kendi duygu ve davranışlarını olumlu yönde etkilediğine yönelik görüşleri şu şekildedir: “Yaşattıkları olumlu ve pozitif duyguların bendeki etkisi de olumlu olmaktadır. Daha verimli bir çalışma ortamı ve hazırbulunuşluk oluşturmaktadır (1.Ö).”, “Bir arkadaşımın takdir edilmesi başarılı olması bana moral verip motivasyon (olumlu güdüleme) sağlıyor (14.Ö).”, “Etraftaki kişiler mutluyorsa enerjim yükselir(17.Ö).”, “Görev ve sorumluluklarını

hakkıyla yapıp öğretmeni rahatlatır amir edasıyla değil de idare eder yaklaşırsa mutlu olurum (21.Ö).”, “Okuldaki tüm arkadaşlarım için sevdikleri, sevindikleri bir şey için mutlu olabilirim ve bana pozitif enerji verirler (22.Ö).”, “Öğrencilerin başarısı-saygısı bütün öğretmenleri olumlu etkiliyor ve öğretmenleri motive ediyor(32.Ö).”, “İdareci ve öğretmen arkadaşımın yaşadığı olumlu duygular beni de olumlu etkiler ve motivasyonumu artırır(35.Ö).”

Öğretmenlerden diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşadığı olumsuz duyguların kendilerinin duygu ve davranışlarını; olumsuz etkiliyor (n=24), motivasyonumu düşürür (n=2) gibi ifadelerle olumsuz etkilediğini dile getirmektedirler. Ayrıca diğer (objektif olmaya çalışıyorum (n=1), empatik yaklaşım (n=1), bir değişiklik yapmaz (n=1), görmezden gelirim n=1) şekilde de görüş bildiren öğretmenler de bulunmaktadır. Bu bulguda öğretmenlerin ve müdür yardımcılarının olumsuz duyguların da öğretmenleri olumsuz olarak etkilediğini görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin iş performansına da olumsuz olarak etki etmektedir. Okul ortamında olumsuz duyguların yaşanacağı durumların en aza indirilmeye çalışılması gerekmektedir. Bu konuda okul yöneticilerine de büyük görevler düşmektedir.

Öğretmenlerin diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının yaşamış oldukları olumsuz duyguların kendi duygu ve davranışlarını olumsuz etkilediğine yönelik görüşleri ise şu şekildedir: “Üzgün olmaları beni üzüyor ve öfkeli olmaları rahatsız edici (2.Ö).”, “Bazen öğrencilere veya diğer öğretmenlerden birine ya da bir gruba öfke veya kırgınlık ortaya döküldüğünde objektif bakmaya çalışıyorum. Çift yönlü düşünüyorum. Haklı bulmadıysam içselleştirmiyorum (8.Ö).”, “Arkadaşlarımın yaşadığı olumsuz davranış beni de üzer. Örneğin sınıf içerisinde telefonda kaynaklı bir sorun yaşayan öğretmen arkadaşım adına ben de üzülür ve çözüm üretmeye çalışırım (10.Ö).”, “Onların hüznü olduğu zamanlarda ben de etkilenirim ve yardımcı olmak için elimden geleni yaparım. Arkadaşlarımın olumsuz davranışlarını görmezden gelirim (19.Ö).”, “Stresli, sinirli davranışlar veya yüz ifadeleri kendimi rahatsız ve kötü hissetmeme neden oluyor (28.Ö).”, “Olumsuz duygular ise çalışma azmimi ve motivasyonumu negatif etkiler (35.Ö).”

3.7. Okul müdürünün yaşadığı duyguların öğretmenlerin duygu ve davranışlarını nasıl etkilediğine yönelik görüşleri

Okul müdürünün yaşadığı duygular öğretmenlerin duygu ve davranışlarını nasıl etkilemektedir? Sorusuna öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin okul müdürünün yaşadığı duyguların kendi duygu ve davranışlarını nasıl etkilediğine yönelik görüşleri

| Katılımcılar | Duygu türleri | Nasıl etkilediği | n | |
|--------------|---------------|--|----|--|
| Öğretmen | Olumlu | Olumlu ruh hali ve davranışlar olumlu etkiler (1.Ö, 9.Ö, 10.Ö, 14.Ö, 15.Ö,16.Ö,18.Ö,19.Ö,21.Ö,22.Ö,23.Ö,24.Ö,29.Ö) | 13 | |
| | | Derse motive eder (11.Ö,12.Ö,17.Ö,23.Ö) | 4 | |
| | | Öğrenci ve okul başarısı olumlu etkiler (8.Ö,27.Ö,28.Ö) | 3 | |
| | | Öğretmenlere güvenmesi olumlu etkiler (3.Ö,11.Ö) | 2 | |
| | | Diğer | | |
| | | Okul koşullarının iyileşmesi(8.Ö) | 1 | |
| | | Okulda düzeni sağlama(16.Ö) | 1 | |
| | | İşini severek yapması(17.Ö) | 1 | |
| | | Olumlu yansıma olmaz(12.Ö) | 1 | |
| | | Fikrim yok(25.Ö) | 1 | |

| | | |
|---------|---|----|
| Olumsuz | Olumsuz etkiler(8.Ö, 9.Ö, 10.Ö, 11.Ö, 12.Ö, 14.Ö, 15.Ö, 16.Ö, 18.Ö, 21.Ö, 22.Ö, 23.Ö, 26.Ö, 27.Ö, 28.Ö, 29.Ö, 30.Ö) | 17 |
| | Motivasyonumu düşürür (3.Ö,17.Ö) | 2 |
| | Davranışları değil duyguları etkiliyor (6.Ö) | 1 |
| | Diğer | |
| | <i>Ortak hareket edilir(19.Ö)</i> | 1 |
| | <i>Değişiklik olmaz(3.Ö)</i> | 1 |
| | <i>Olumsuz davranışlar olmuyor(1.Ö)</i> | 1 |

Tablo 7’de okul müdürünün yaşadığı duyguların öğretmenlerin duygu ve davranışlarını olumlu ve olumsuz etkilediği görülmektedir. Öğretmenler okul müdürünün duygularının kendilerini; olumlu ruh hali ve davranışlar olumlu etkiler (n=13), derse motive eder (n=4), öğrenci ve okul başarısı olumlu etkiler (n=3), öğretmenlere güvenmesi olumlu etkiler (n=2) şeklinde olumlu olarak etkilediğini ifade etmişlerdir. Yine öğretmenler diğer olarak da okul koşullarının iyileşmesi(n=1), okulda düzeni sağlama (n=1), işini severek yapması(n=1) gibi olumlu etkilediğini dile getirirken olumlu yansıma olmaz (n=1), fikrim yok (n=1) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu bulgu okul müdürünün de yaşamış olduğu olumlu duyguların öğretmenleri olumlu olarak etkilediğini ve okuldaki başarı ve performansa da etki ettiğini göstermektedir.

Öğretmenlerin okul müdürünün yaşamış olduğu duyguların kendilerinin duygu ve düşüncelerini olumlu etkilediğine yönelik görüşleri; “Okul müdürü pozitif bir ruh halindeyken bunun etkileri de olumlu olmaktadır. Gülerek konuşan müdüre verilen tepkiler de olumlu olmaktadır (1.Ö).”, “Bazı görevlerin (onur kurulu, proje vb.) bana verilmesi, sen yaparsın demesi güven veriyor (3.Ö).”, “Okul müdürünün güler yüzlü ve mutlu olduğu anlar öğretmen olarak bizim üzerimizde de olumlu yansımaları bulur (10.Ö).”, “Okulda karşılaştığım herhangi bir soruna karşı beni anlayabiliyor, empati kurabiliyorsa bende saygı ve sevgi artıyor (15.Ö).”, “Bana karşı mutlu olduğunu hissettirirse ben de mutlu olurum ve daha verimli çalışırım (23.Ö).”, “Okul müdürümüzün yaşadığı olumlu bir olayı bu öğrencinin sergilediği güzel bir davranış veya kazanılan bir başarı olabilir, anlatması ve bunu davranış ve yüzüne yansıtması bizim de pozitif hissetmemizi sağlar (28.Ö).” şeklindedir.

Öğretmenler okul müdürünün olumsuz duygularının kendilerini; olumsuz etkiler (n=17), motivasyonumu düşürür (n=2), davranışları değil duyguları etkiliyor (n=1) olarak etkilediğini de ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler diğer (ortak hareket edilir n=1, değişiklik olmaz n=1, olumsuz davranışlar olmuyor n=1) şeklinde de görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler okul müdürünün yaşamış olduğu olumsuz duygulardan da kem davranış hem de duygu olarak olumsuz etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum okulda paydaşların duygularının olumlu veya olumsuz diğer paydaşları etkilediğini göstermektedir.

Öğretmenlerin okul müdürünün yaşamış olduğu duyguların kendi duygu ve davranışlarını olumsuz olarak etkilediğine yönelik görüşleri şu şekildedir: “Olumsuz ve motivasyonu düşürücü söz ve davranışlar olmamaktadır (1.Ö).”, “Kadro içinde görevini yerine getirmeyenler karşısında duydukları üzüntüyü paylaşıyorum. Başarısızlık vb. durumlarda da aynı üzüntüyü ben de yaşarım (8.Ö).”, “Okul müdürünün öğrencilerden kaynaklı olarak yaşadığı bir olumsuzluk bize de yansır. Okul ortamını aile ortamı gibi gördüğümüz için biz de üzülürüz (10.Ö).”, “Bazen bilgi almak için odaya girdiğinde bu bilgi almak zaman kaybettiriyorsa bu bir gerginlik oluşturabiliyor (15.Ö).”, “Bazen bilgi almak için

odaya girdiğinde bu bilgi almak zaman kaybettiriyorsa bu bir gerginlik oluşturabiliyor (16.Ö).”, “Asabi ve suratı asık bir şekilde karşılanırsam mutsuz, umutsuz ve verimsiz olurum (23.Ö).”, “Yüzünün asık oluşu kızgın ya da sinirli oluşu, ortamı dolayısıyla da bizi olumsuz yönde etkiler (28.Ö).”.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucuna göre öğretmenler okulda hem olumlu hem de olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Öğretmenlerin okulda olumlu ve olumsuz duygu yaşamaları genellikle öğrencilerle ilgili durumlardan kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin akademik, sosyal ve sportif alandaki başarıları; sınıf ve okul kurallarına uygun hareket etmeleri öğretmenleri mutlu eden durumlarken öğrenci başarısızlığı ve kurallara uymaması da öğretmenleri mutsuz eden durumlardır. Bu sonuç öğretmenlerin okulda olumlu ve olumsuz duygular yaşamalarında diğer bireylerin duygu ve davranışlarının etkisi olduğunu göstermektedir. Bu durum okulda duygusal bulaşmanın varlığına işaret etmektedir. Bir okulda davranış bozukluklarının giderilmesi ve akademik sosyal ve sportif başarılar elde edilmesi öğretmenlerin olumlu duygular yaşamalarına sebep olacaktır. Bu olumlu duygular çevrelerindeki diğer paydaşları da olumlu etkileyecektir.

Öğretmenler yaşadıkları olumlu ve olumsuz duyguları okula yansıtmaktadırlar. Özel yaşamlarındaki olumlu ya da olumsuz durumlar öğretmenlerin duygularını etkilemekte ve bu duygular okula da taşınmakta ve diğer meslektaşlarını da etkilemektedir. Çünkü duygular kişinin davranışlarında ortaya çıkmaktadır. Bireyler mutlu olduklarında daha toleranslı olurken mutsuz olduklarında en küçük olayı bile büyük bir problem gibi algılayabilmektedirler. Bu duyguların iş ortamında önemli olduğunu ve bireylerin işlerini yaparken mutlu olmalarının onların iş ortamındaki davranışlarını da olumlu etkilediğini göstermektedir. Öğretmenlerin de özellikle öğrenciler ve meslektaşlarıyla ilişkilerinde yaşamış olduğu duyguların önemi fazladır. Mutlu öğretmenler mutlu öğrenme ortamı oluşturacaktır. Bu da okulda başarıyı arttıran bir durum olacaktır.

Öğretmenlere göre okul müdürü okulda öğrencilerin akademik, sosyal ve sportif başarıları, olumlu öğretmen ve öğrenci davranışları, bireysel özellikleri, okul işleyişinde olumsuzluk yaşanmaması ve üstlerin okulu ziyareti, okulun fiziki ve sosyal imkanlarının gelişmesi, okul kültürüne katkı yapılması gibi durumlarda gurur, heyecan, mutluluk gibi olumlu duygular yaşamaktadırlar. Okul müdürlerinin olumsuz duygular yaşamasında öğrencilerin olumsuz davranışları ve kurallara uymamaları, bireysel özellikleri, işlerin yolunda gitmemesi, başarısızlık, görevlerin aksatılması, yapılmasını istediği bir işin yapılmamış olması, iyi niyetinin suiistimal edildiğini düşünmesi ve odasında başında bekleyen birilerinin olması, iş sağlığı ve güvenliği konusunda yaşanan olumsuzluklar gibi durumlar etkili olmaktadır. Okul müdürünün duygularını da öğretmen ve müdür yardımcılarında olduğu gibi öğrenciler ve okulun işleyişi etkili olmaktadır. Okul müdürünün okuldaki olumlu her türlü olaydan olumlu etkilenmesi öğretmenleri de olumlu olarak etkilemektedir. Bu durum iş ortamında duyguların önemli olduğunu göstermektedir. Okul müdürü okulun direksiyonundaki en yetkili kişidir. Onun duyguları okulun diğer paydaşlarının duygularını da ister istemez etkileyecektir.

Öğretmenlere göre müdür yardımcısı okulda olumlu ve olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Öğretmenler, müdür yardımcılarının daha çok olumsuz duygular yaşadığını gözlemlemişlerdir. Çünkü öğretmenler okulun işleyişi konusunda ilk olarak müdür yardımcısıyla sürekli etkileşim içinde olmaktadır. Yaşanan olumsuzluklarda ise

olumsuz duygu ve davranışlara maruz kalmaları onların bu şekilde düşünmelerine sebep olmuş olabilir. Öğretmenlere göre diğer meslektaşları da okulda olumlu ve olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Öğretmenler mesai arkadaşlarının da daha çok olumsuz duygular yaşadıklarına şahit olmaktadır ya da olumsuz duygular olumlulara göre daha etkili olabilmektedir. Bu durum öğretmenlerin ya da müdür yardımcılarının duygu durumlarının öğretmenleri etkilediğini göstermektedir. Etkili olan duyguların olumlu olması okul iklimi sağlarken tersi bir durumda ise okul ortamı olumsuz etkilenecektir.

Öğretmenlere göre diğer öğretmenler ve müdür yardımcıları onların duygularından olumlu ya da olumsuz etkilenmektedirler. Öğretmenlerin yaşadığı duygular olumluysa diğer öğretmenleri ve müdür yardımcılarını da olumlu etkilemektedir. Bu durum okulda müdür yardımcıları ve öğretmenlerin duygularının birbirlerini etkilediğini göstermektedir. Duygusal bulaşmanın varlığını da göstermektedir denilebilir. Olumlu etkiler motivasyon sağlarken olumsuz etkiler ise motivasyon düşüklüğüne sebep olmaktadır. Okulda başarı tüm paydaşların motivasyonunun yüksek olmasıyla doğru orantılı olduğundan okul ortamında olumlu duygular yaşanması desteklenmelidir.

Diğer öğretmen ve müdür yardımcılarının duyguları öğretmenlerin duygu ve davranışlarını olumlu ve olumsuz olarak etkilemektedir. Olumlu duygular olumlu etki yapmakta, motivasyonu artırmakta iken olumsuz duygular motivasyonlarını düşürmektedir. Bu durum çalışma ortamında mesai arkadaşlarının duygu durumları öğretmenleri ya da müdür yardımcılarını olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Duyguların bulaşıcı olduğu düşünülürse okulda olumlu duygu durumlarının desteklenmesi gerekmektedir.

Okul müdürlerinin duygu ve davranışları da öğretmenleri olumlu ve olumsuz olarak etkilemektedir. Okul müdürlerinin olumlu ruh hallerinin öğretmenleri ve müdür yardımcılarını olumlu etkilemekte, derse motive etmekte iken olumsuz ruh halleri ise motivasyonlarını düşürmektedir. Bu durum okul müdürünün duygu ve davranışları öğretmenleri yakından ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Bu nedenle okul müdürleri hem kendi duygu durumlarının diğer çalışanları etkilediğini bilmeli ve duygularının gösteriminde dikkatli olmalı hem de okulda olumlu duyguların gösterilmesini olumsuz duyguların gösterimini ise en aza indirilmesini sağlayacak okul ortamlarının oluşmasını desteklemelidir.

Bütün bu sonuçlardan anlaşılıyor ki okulda öğretmen ve müdür yardımcıları olumlu ve olumsuz duygular yaşamakta ve bu yaşadıkları duygular da çalışma arkadaşlarını pozitif ya da negatif olarak etkilemektedir. Bu çalışma ortamında yaşanan duyguların çalışma ortamındaki tüm paydaşları etkilediğini göstermektedir. Bu da öğretmen görüşlerine göre okulda da duygusal bulaşmanın yaşandığını göstermektedir. Duygusal bulaşma ile ilgili alanyazında yapılan çalışma çok bulunmamaktadır.

Zeynel ve Köksal (2020). Yaptığı çalışmada akademisyenlerin duygusal bulaşıcılık algılarını ortalamanın üzerinde bulmuştur. Ayrıca araştırmada duygusal bulaşıcılık seviyesi yüksek olan bireylerin sosyal etkiyi daha fazla kabul ederek örgütlerini daha adaletli algıladıkları da tespit edilmiştir. Duygusal bulaşıcılık seviyesi yüksek birey, sosyal etki ile duygularından daha fazla etkilenmekte ve örgütsel adalet algısı buna göre şekillenebilmektedir (Soyumert 2021). Sağlık çalışanları ile yaptığı çalışmada duygusal bulaşma ile empati yorgunluğu arasında pozitif yönlü ilişki bulmuştur (Hasçuhadar 2019). Üniversite öğrencileri ile ilgili yaptığı araştırmada duygu bulaşmasının küçük

gruplarda saldırganlık üzerinde etkisinin olmadığını tespit etmiştir. Kimura, Daibo ve Yogo'nin (2008) yaptığı çalışma kişilerarası ilişkideki yakınlık derecesinin duygusal bulaşmayı etkilediğini gösteriyor. Oral Kara, Vergili ve Erdem'in (2016) yaptığı çalışmada kadın çalışanların erkek çalışanlara; evli olanların ise bekar olanlara göre duygusal bulaşma düzeyleri yüksek çıkmıştır. Liman Kaban (2014) da yaptığı çalışmada ise duygusal bulaşmanın sınıfta gerçekleşen öğretmen-öğrenci ilişkilerinde ortaya çıkabileceğini ortaya koymuştur. Yavuzcan'ın (2019) çalışmasında ise duygusal bulaşma kültürün yapısal özelliklerinin bulaşmanın yaşanmasını sağladığı ve aynı zamanda bulaşmanın da kültürün öğrenilmesini sağladığı görülmüştür. Demirkaya ve Sönmez'in (2020) yaptığı çalışmada, hemşirelerin duygusal bulaşma düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve medeni durum, eğitim düzeyi, meslekte çalışma süresi ve görevine göre duygusal bulaşma düzeylerinin anlamlı farklılıklar gösterdiği saptandı.

5. ÖNERİLER

Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

1. Yapılan çalışmada öğretmenlerin yaşamış oldukları duyguların hem çalışma arkadaşlarını hem de diğer meslektaşlarının ve okul müdürünün duygu ve davranışlarının kendi duygu ve davranışlarını olumlu ya da olumsuz etkilediği görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin okulda olumlu duygular yaşamaları için gerekli ortam sağlanmalıdır.
2. Okul müdürünün müdür yardımcılarının ve öğretmenlere iş ortamında duyguların etkililiği konusunda seminerler düzenlenmelidir.
3. Duygusal bulaşma ile ilgili literatürde yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle diğer okul türlerinde ve okulun diğer paydaşlarının da katılımının olduğu daha fazla çalışma yapılabilir.
4. Okulda duygusal bulaşma ile ilgili nicel çalışmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçay, C. & Çoruk, A. (2012). Çalışma Yaşamında Duygular ve Yönetimi: Kavramsal Bir İnceleme. Eğitimde Politika Analizi Dergisi. 1(1), 3-25
- Akın, A Uysal, R & Akın, Ü. (2015). Duygusal Bulaşma Ölçeği'nin Türkçe Formu'nun Geçerlik ve Güvenirliği. Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 3(2) 97-104.
- Argon, T. (2015). Öğretmenlerin sahip oldukları duygu durumlarını okul yöneticilerinin dikkate alıp almamalarına ilişkin görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 377-404.
- Barsade, S. (2014). Fasterthan a SpeedingText: "EmotionalContagion" At Work<https://www.psychologytoday.com/intl/blog/the-science-work/201410/faster-speeding-text-emotional-contagion-work>.
- Demirkaya, F. & Sönmez, B. (2020). Bir Kamu Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Bulaşma Düzeylerinin Belirlenmesi. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi. 8(3). 802-813.
- Doherty, R. W. (1997). The emotional contagion scale: A measure of individual differences. Journal of Nonverbal Behavior, 21(2), 131-154.

- Durak, H. & Seferoğlu S. (2017). Öğretmenlerde Tükenmişlik Duygusunun Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. GEFAD / GUJGEF 37(2): 759-788
- Harrando, C. & Constantşşdes, E. (2021). Emotional Contagion: A Brief Overview and Future Directions. *Frontiers in Psychology*. 12. 1-7.
- Hasçuhadar, B. (2019). Küçük Gruplarda Duygudurumun ve Duygu Bulaşmasının Saldırganlığa Etkileri. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bolu.
- Hatfield E, Bensman L, Thornton P D & Rapsona R L (2014). New Perspectives on Emotional Contagion: A Review of Classic and Recent Research on Facial Mimicry and Contagion. *An International Journal on Personal Relationships* 8(2).
- Kaldı, İ.(2017) İş Hayatı ve Duygular <https://www.ilkerkaldi.com.tr/single-post/2017/05/23/%C4%B0%C5%9F-Hayat%C4%B1-ve-Duygular>
- Karabulut, D.H. (2021). Duygusal Bulaşma Nedir? (Eğitimciler için). [https://ogrenmeyoldasi.com/duygusal-bulasma-nedir-egitimciler-icin/\(27/06/2022](https://ogrenmeyoldasi.com/duygusal-bulasma-nedir-egitimciler-icin/(27/06/2022) Tarihinde ziyaret edilmiştir.)
- Kimura, M., Daibo, I. & Yogo, M. (2008). The study of emotional contagion from the perspective of interpersonal relationships. *Social Behavior And Personality*, 36 (1), 27-42.
- Liman, Kaban A. (2014). Kişilerarası İletişimde Duygusal Bulaşmanın Rolü: Öğretmen Öğrenci İletişimi Üzerine Bir Araştırma. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Morris, C. (2017) Emotional Contagion: Everything You Need to Know <https://blog.cognifit.com/emotional-contagion/>
- Oral Kara N, Vergili A & Edem R. (2016) Sağlık Çalışanlarının Proaktif Kişilik Yapıları ile Duygusal Bulaşma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*. Özel sayı. 91-103
- Özkan, R. (2005) Birey & Toplum Gelişiminde Öğretmenlik Mesleğini Önemi. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33 (166).
- Schwartz, T. (2012) Emotional Contagion Can Take Down Your Whole Team <https://hbr.org/2012/07/emotional-contagion-can-ta.html>
- Schwartz, T. (2012) Emotional Contagion Can Take Down Your Whole Team. <https://hbr.org/2012/07/>
- Soyumert, N. (2021). Duygusal Bulaşma ve Empati Yorgunluğu Arasındaki İlişkide Pozitif ve Negatif Duyguların Aracılık Rolü. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir.
- Tabak, I. (2017) Duygusal İşçilik ve İş Yaşamında Yalnızlığa Yönelik Öğretmen Görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu.
- Töremen, F. & Çankaya, İ. (2008). Yönetimde etkili bir yaklaşım: duygu yönetimi. *Kuramsal Eğitimbilim* 1(1), 33-47.
- Tunç, B., Yıldız, S., & Doğan, A. (2015). Meslek liselerinde disiplin sorunları, nedenleri ve çözümü: bir durum analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 384-403

URL1: <https://ogrenmeyoldasi.com/duygusal-bulasma-nedir-egitimciler-icin/>

URL2: <http://bengisemercienstitusu.com/is-yasaminda-duygulara-yer-var-mi/>

URL3: <https://store.hbr.org/product/emotional-contagion-can-take-down-your-whole-team/H00936>

Yavuzcan, M. (2019). Kişilerarası İlişkilerde Duygusal Bulaşma ve Kültür İlişkisi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.